

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold.; posiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrto leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 14. februarija 1872.

Obseg: Klic na pomoč ubogim Dolencem in Notranjem. — O laških bčelah nekaj. — Ponudba sadjerejcem in pa kos nauka. — Greda v sodu in piramida v kleti. — Bokharaška velika detelja — Gospoda Mayr in Metz. — Sadje in vinorejska šola pri Mariboru. — Na koliko dobri stojijo zakupniki (najemniki) občinskega lova za poškodbe po divjačini. — Politične pridige. — Drugače govorijo, drugače delajo. — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Klic na pomoč ubogim Dolencem in Notranjem!

Bralcem „Novic“ je iz lanskega zbora družbe kmetijske 24. listopada 1871. leta znano, da na podlagi žalostnih poročil, ki so došla družbi od mnogih podružnic, je občni zbor sklenil, slavno c. k. deželno vlado prositi, naj po okrajnih glavarstvih dá pozvedeti, kje da se je bati hudih nadlog, in potem naj blagovoli storiti vse, česar je treba, da se siromakom pomaga. To se je zgodilo, in predsednik c. k. deželne vlade pl. Wurzbach je dal zdaj razglasiti sledeči

Oklic.

Obširne preiskave v okraji Postojnskem, Planinskem, Krškem, Litijskem, Novomeškem, Črnomaljskem in Kočevskem so dokazale, da zavoljo slabe letine in drugih vremenskih uim v teh okrajih ljudem že prav zelo živeža manjka in da spomladi reveži ne bodo imeli ne žitnega ne družega semena. Ker po takem prebivalcem imenovanih okrajev v taki revščini in brez družega postranskega zaslužka žugajo strašne nadloge, zato te siromake priporočam milosti svojih rojakov po vsem Kranjskem in jih srčno prosim, naj se, kakor so to že večkrat storili, usmilijo stradajočih bratov ter jim na pomoč prihitijo z denarjem, živežem in semenom, da, kolikor mogoče, se jim polajšajo njihove nadloge in v okom pride nestrpljivim stiskam.

Milodare prejemajo c. k. deželno predsedstvo, mestni magistrat, vredništvo „Laib. Ztg.“ — (pa tudi vredništvo „Novic“ v Ljubljani) — po deželi pa vsa c. k. okrajna glavarstva in prečastite duhovnije. —

Trdno smo prepričani, da ta klic na pomoč našim stradajočim bratom ne bode ostal klic vpijočega v puščavi! Če vsak, kdor le količkaj more, le 1 goldinar daruje, nabrala se bode precejšna pomoč.

O laških bčelah nekaj.

Od g. L. Drz. na Štajarskem je vredništvo „Novic“ prejelo dopis, v katerem ga ta gospod prosi, naj bi pozvedelo, od kod bi se dobile hvaljene laške bčele, ter to naznanilo po našem listu, ker je mogoče, da bi tudi še kak drug čbelorejec si rad kupil laških čbel.

Radi smo storili to in se obrnili do gosp. pl. Langerja v Poganče poleg Novega mesta, ki ima zdaj pri nas največo trgovino z bčelami. — Gosp. pl. Langer nam je na to vprašanje prijazno brž odgovoril tako-le:

„Louis Sartori et Comp. v Milani je že večkrat pohvaljen bil zarad bčelarske trgovine, za posebno pošteno trgovstvo z bčelami pa je hvaljeno trgovstvo g. majorja Hruška blizo Benetek, katero pa dozdej ni še naznanilo cene za leto 1872. Tudi jaz si bom letos naročil laških bčel, brž ko ne pa tudi tako imenovano Lungansko bčelo (Lungauer Biene) iz Salzburga“. Poleg tega poročila nam je pl. gosp. Langer poslal doklado k 2. listu letošnjega „nemškega bčelarskega prijatelja“ („Deutscher Bienenfreund“), iz ktere razvidimo, da „Bienenetablissement von Louis Richter in Radeburg“ na Saksonskem prodaja laške in kranjske bčele, in sicer tako-le: en roj z enim funtom laških bčel velja meseca junija 3 nemške tolarje in 20 novih grošev (to je po našem denarju okoli 6 gl. 50 kr.), en roj z enim funtom kranjskih bčel tudi meseca junija pa 3 nemške tolarje in 10 novih grošev. Če medpotoma matica pogine in se brž po pošti nazaj pošlje, se nadomesti z drugo. Tudi se dobijo oplodene matice same meseca maja: laške po 2 nemška tolarja in 15 novih grošev, — kranjske pa po 2 nemška tolarja in 10 novih grošev. — Na prodaj ima laške bčele, panjove in drugo bčelarsko orodje H. A. Hemme, učitelj v Nienburg-u a. d. Weser (Provinz Hanover), C. J. H. Gravenhorst v Braunschweig-u, — vsi ti na Nemškem; na Laškem pa: gori omenjeni Luigi Sartori et Comp. v Milani, kateri prodaja matice same ali roje in cele panjove, kakor jih imajo kmetje na Laškem, — in pa Canestrini et Tittel v Brešiji (Brescia); tu velja meseca maja oplodena matica z 2 funtoma bčel 3 tolarje in 15 grošev, celi panj z matico, satovjem in medom 5 do 6 tolarjev.

To damo gosp. L. Drz. in drugim bčelarjem na znanje in na izbiro, ako si hočejo že letos omisliti laških bčel in ne čakati, da jih prihodnje leto dobijo od gosp. Langer-ja.

Zanimivo je nam bilo iz navedenih cenilnikov izvedeti, da zraven laške bčele prodajajo na Nemškem povsod tudi kranjske, in to po ceni, ki se zelo bliža ceni laških bčel. Kranjska bčela je tedaj tudi po daljem Nemškem na dobrem glasu. Da našo bčelo ceni tudi nemški svet, gré hvala baronu Roschütz-u in pl. Langer-ju.

Ponudba sadjerejcem in pa kos nauka.

Približuje se nam zopet čas obdelovanja naših drevesnic in pa cepljenja in presajanja drevesec.

Najpred se narežejo cepiči in se potaknejo v zemljo; v zemlji ostanejo frišni in ne poganjajo kalč

dva do tri mesece; cepiči pa se morajo rezati le od dobrih in žlahnih plemen. Jaz imam cepove, ki jih napravljam prav veliko sort in vsako z imenom; vsake sorte jih dam za 5 krajcarjev toliko, da se lahko 10 dreves požlahni. Lahko jih pošljem kolikor jih kdo poželi, na pismo po pošti.

Še zmirom nekteri ljudje trobijo, da jim sadje ne raste. Al tega ne čutijo, da so sami tega krivi, večidel s tem, da premajhne jame kopljejo in drevesa le v luknje vtikujejo, jama mora biti cel seženj (klaftro) široka, pa le en čevelj globoka; na dnu se jej mora dva ali tri palce debelo nagnojiti z lesenim gnojem, na ta gnoj se dene malo dobre vrhne rušnje ali pa prsti, potem se še le drevesce postavi, in zdaj se korenine lepo nã vse plati razgrnejo; potem pa se dene drobne in dobre prsti na korenine. Pregloboko se ne sme saditi, da solnce bolj ogreva korenine. Ako je po tej postavi drevo vsajeno, lahko mu zažugaš, da tukaj in v vsaki pusti zemlji mora rasti. Ko enkrat drevesce okrepčã in korenine se zaredijo in močne postanejo, potem tečejo tudi rade po pusti zemlji, da je le prav vsajeno in jama zadosti široko skopana, da prve tri ali 4 leta po zrahljani zemlji njegove korenine tečejo. Ako je jama premajhna, prvo leto korenine ne morejo v pretrdo zemljo in drevesce vgasne. Zatoraj pa po krivici pravijo ljudje: „pri nas sadje ne raste!“

Zaredil sem veliko sort žlahnih plemen hruševih, visokih in pritličnih; visoke cenim po 40, pritlične po 30 kr. Jablanke, tudi čez seženj visoke, po 30 kr. Cepljene češplje, visoke in pritlične veliko sort po 33 kr. Imam tudi veliko število murv, po 4 sežnje dolge, take za platove dajem po 3 krajc., visoke po 20 kr. Naj se tedaj oglasi, kdor drevja potrebuje; obljubim pošteno postrežbo.

Letos, ko je kopna zima, bode dobro, da se drevje presaja, dokler je še mrtvo; prvo leto bode že poganke naredilo, ker se zemlja s koreninami bolje združi.

Na Kokrici pol ure nad Kranjem.

Andrej Net, po domače Mihovec.

Gospodarska skušnja.

Greda v sodu in piramida v kleti.

Salata je sploh priljubljena in zdrava jed; tudi pozimi jo imamo radi, če tudi je nekoliko trja in bolj grenka. Zato se napravljajo v kleti gredice, tružice itd. Al lahko se naredi greda za salato v sodu.

Ako vzameš kak star sod ali pa kako lajto, ki ima le spodnje dno, izvrtáš s strešnikom (svedrom) krog in krog kake 4 palce od tal vrsto lukenj po kaka 2 palca saksebi; nasuješ prsti zmešane s peskom do izvrtanih lukenj; vtakneš v vsako luknjo korenino endivije ali cikoriije (regrata) tako, da tanjši konec gleda proti sredi sode, rast pa iz luknje; 4 palce više izvrtáš drugo vrsto, nasuješ zopet prsti, vtakneš ravno tako drugo vrsto korenin in tako delaš do vrha sode in vselej po malem zalivaš prst in rastlike: imel bodeš gredo v sodu, ki bode v dveh ali treh tednih ozelenela in za celo družino salate dala, ki jo bodeš lahko porezal okrog sode.

Pa tudi brez sode v podobi piramide se dá taka greda napraviti. Naredi se v kleti greda kakorkoli velika, štirovoglata ali pa okrogla, s prstjo, zmešano s peskom. Ob robu grede polagajo se krog in krog salatne korenine tako, da gleda koren proti središču, rast pa ven; na to se dene dva palca više ravno take zemlje kakor prej; potem se položi druga vrsta salatnih korenin ravno tako kot poprej; potem nameče se zopet za dva palca više zemlje in na vrh ob robu spet pola-

gajo se korenine, in tako zvršuje se piramida, ako vsaki novi naklad naredi se oži in se tudi sproti nekoliko zaliva. Dobro je, da se polagajo večje in močnejše korenine bolj v spodnjih vrstah, slabejše pa v zgornjih. V kakih 2 ali treh tednih stala bode v kleti lepa piramida same salate, ktera se porezuje del za delom. Predno se porabi prva rast, dorastla je že druga. Obljubim, da ta piramida bode ti več koristila, nego vse egiptovske.

Nova detelja.

Bokharaška velika detelja.

V časniku družbe kmetijske tirolske se priporoča ta detelja tako-le: Bokharaška detelja je prav za to vstvarjena, da nadloge pomanjkanja živinske klaje kar hitro odstrani, kajti sponaša se bogato ne le na dobri, temuč tudi na vsaki lahki zemlji in celó v takošni, kjer bela deteljica ne raste. Seje se kmalu po končani zimi; v prvem letu se 3 do 4krat, v drugem letu 5 do 6krat kosí. Dá se sejati pod ječmen in oves. Z ovsom skupaj pokošena, daje izvrstno klajo konjem, pa tudi za molzne krave in ovce je kaj dobra. En funt colne vage izvirnega tega semena veljá 2 gold. Manj kot četrť funta se ne prodaja. Dobiva se brž pri trgovcu Ferdinandu Bieck-u v Schwedt-u (Schwedt a. O.); pismu se mora priložiti tudi denar.

Gospoda Mayr in Metz

sta na tržaški cesti zunaj Ljubljane osnovala velik vrt, v ktereга sta zasadila mnogovrstno sadno in drugo drevje, trte, smokve, špargelj, lepotično grmovje, žita, cvetlice, vsake sorte zelenjad in sočivje — na kratko rečeno vse, kar kdo iz vrta za vrt potrebuje. Kdor pa se bolj na drobno prepričati hoče, kaj vse se lahko dobiva iz tega velikega vrta, naj piše omenjenima gospodoma v Ljubljano, da mu pošljeta cenilnik (Preis-verzeichniss) svojih pridelkov, ki sta ga ravnokar v nemškem jeziku na svetlo dala. Rada mu bosta postregla, ker njuna vrtnarija hoče biti velika trgovska vrtnarija, kakor jih nahajamo v drugih deželah, pri nas pa take kupčijske naprave do zdaj še nismo imeli. Na tem vrtu se ponuja prilika tudi mladenčem, ki se hočejo izuriti v mnogih razdelkih sadjereje in vrtnarstva. Priporočamo tedaj to napravo pozornosti naših posestnikov.

Sadje- in vinorejska šola pri Mariboru.

Šola se začne 1. dan prihodnjega meseca in bo imela s pripravljavnim letom vred tri tečaje. Nauk bode obsegal: 1) Dopolnovanje tega, kar se v ljudski šoli uči, toraj: čitanje, pisanje, številjenje, vaje v besedi in pisavi in v tem, kako da se navadni računi vodijo. 2) Iz prirodoslovja: početni nauk v fiziki, kemiji in zemljeznanstvu; potem živalstvo in rastlinstvo s posebnim ozirom na one pridelke, o katerih se bode v šoli učilo. 3) Iz matematike: najpotrebniše stvari za dejansko zemljemerstvo (geometrijo), poljedelstvo, zravnavanje (niveliranje), za risanje obrisov (planov) drenaže. 4) Učni predmeti zlasti tej šoli pripadajoči: vinoreja, kletovanje z nabijanjem in pripravljanjem sodov, sadjereja, zeljenjarstvo, čbelarstvo in obrtnija za hišne potrebe. 5) Občno kmetijstvo s posebnim ozirom na male posestnike; učenci bodo opravljali dotična dela sami na zemljišču, ki pripada zavodu. Po dovršenem tretjem tečaju dobijo učenci odhodno spričevalo o napredku v vsakej stroki, o marljivosti in delavnosti.